

Budżet obywatelski jako forma zarządzania finansami publicznymi w wielokulturowym mieście. Przykład Hajnówki

Streszczenie: Budżet obywatelski jest nową formą zarządzania finansami publicznymi przez ogół mieszkańców danej gminy (samorządu). Daje on mechanizmy do określania pewnej części działań, które zostaną zrealizowane na danym terenie. Stanowi on bardzo ważną formę demokracji bezpośredniej. Jednocześnie daje realne możliwości dla wszystkich mieszkańców w określaniu części wydatków budżetu gminy. Istotne więc jest na ile wielokulturowy charakter społeczności lokalnej wpływa na specyfikę zadań realizowanych w ramach budżetu obywatelskiego. Analizie poddano działania w tym zakresie realizowane w Hajnówce, mieście położonym w województwie podlaskim.

Budżet obywatelski jest jedną z form demokracji bezpośredniej. Daje on możliwość mieszkańcom poszczególnych samorządów aktywnego wpływania na podział środków i realizację określonych inwestycji na swoim terenie. Zwiększa to zainteresowanie obywateli funkcjonowaniem społeczności lokalnej. Jednocześnie stwarza mechanizm zaspokajania konkretnych potrzeb określanych poza strukturami aparatu władzy. Budżet obywatelski włącza więc mieszkańców w proces zarządzania finansami publicznymi.

Współcześnie mamy do czynienia z coraz bardziej dynamicznymi procesami przekształcania się struktury społecznej i zmian kulturowych, co w dużym stopniu związane jest z powszechnymi migracjami, łatwością zmiany miejsca zamieszkania i rozwojem miast oraz upowszechnieniem miejskiego stylu życia. Przy czym rozwój infrastruktury niejednokrotnie jest wolniejszy niż wzrost liczby mieszkańców. Lokalne władze stają więc przed wyzwaniem zaspokojenia rosnących potrzeb w zakresie infrastruktury komunalnej¹. Aktywność społeczna realizowana poprzez wskazania działań w ramach budżetu obywatelskiego, uła-

¹ A. Бобрык, *Урбанизация как совместная исследовательская проблема социологии и географии*, [w:] O.A. Малахов (gł. red.), *Непрерывное географическое образование: новые технологии в системе высшей и средней школы*, Министерство Образования Республики Беларусь, Учреждение образования «Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины», Гомельский областной отдел ОО «Белорусское географическое общество», Гомель 2004, s. 22-24.

twia zaspokojenie istotnych potrzeb mieszkańców w hierarchii przez nich ustalonej. Ponadto wywołuje to konieczność zespolenia działań środowiska lokalnego i pozytywną konkurencję. Tym bardziej, iż wnioski nie dotyczą tylko infrastruktury technicznej, ale także odnoszą się do szeregu innych sfer.

Należy podkreślić, iż w Polsce „jedną z najważniejszych przemian ustrojowych była reforma samorządowa. Wpłynęła ona w sposób istotny na funkcjonowanie lokalnych społeczności i dynamikę ich rozwoju. Decentralizacja państwa przyniosła nowe możliwości, ale również i pewne zagrożenia, zwłaszcza, gdy za przekazywanymi zadaniami nie były kierowane odpowiednie środki finansowe. Władze lokalne otrzymały jednak wiele instrumentów umożliwiających przekształcanie swoich «małych Ojczyzn». Od ich aktywności i umiejętności uzależniona była efektywność działań”². Właśnie jednym z takich instrumentów działania stał się budżet obywatelski. Niewątpliwie jego stosowanie z jednej strony jest efektem aktywności obywateli, a z drugiej przyczynia się on do zwiększenia zainteresowania sprawami publicznymi i zwiększenia mobilizacji społeczności lokalnych.

Po raz pierwszy budżet obywatelski w Polsce został wprowadzony, na terenie Sopotu w 2011 r. Działania na rzecz jego wdrożenia rozpoczęte zostały przez Sopocką Inicjatywę Rozwojową. Jak stwierdzał jeden z liderów tego środowiska, Marcin Gerwin, głównym celem było większe zespolenie lokalnej społeczności, wykształcenie silnych więzów społecznych, a poprzez to podniesienie jakości życia. Miało to prowadzić do powszechnego przekonania mieszkańców, iż pełnią rolę gospodarzy w mieście. Należało wywołać poczucie, iż są współtwórcami działań podejmowanych na rzecz własnej społeczności, a nie tylko odbiorcami czy konsumentami³.

Przykład działań w Sopocie, związanych z udziałem mieszkańców w zarządzaniu środkami publicznymi, został upowszechniony w wielu innych samorządach w Polsce. Uzyskał również rangę ustawową. W aktualnie obowiązującej redakcji Ustawy „O samorządzie gminnym”, reguluje kwestie z nim związane art. 5a. Określa on budżet obywatelski jako szczególną formę społecznych konsultacji. Przyjęto, iż corocznie mieszkańcy mogą decydować, poprzez głosowanie, o określonej części wydatków budżetu samorządu. Zadań określonych w tym procesie rada gminy nie może zmieniać ani usuwać. W gminach, które są miastami na prawach powiatu, wydzielenie części budżetu jako obywatelskiego jest obowiązkowe. Jego wielkość określono jako co najmniej

² A. Bobryk, B. Stelingowska, *Dzieje najnowsze Siedlec*, [w:] E. Kospath-Pawłowski (red.), *Siedlce 1448-2007*, Akademia Podlaska w Siedlcach, Siedleckie Towarzystwo Naukowe, Siedlce 2007, s. 540.

³ E. Stokłuska, *Opis przykładu partycypacji. Budżet obywatelski w Sopocie*, https://partycypa-cjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2015/09/praktyka_budzet_obywatelski_sopot.pdf, data dostępu: 15.06.2019.

0,5% wydatków samorządu ustalonych w sprawozdaniu finansowym z wykonania poprzedniego budżetu. Pozostawiono jednocześnie gminom kompetencje ustalenia wymogów związanych z przygotowaniem i realizacją budżetu obywatelskiego. Przy tym zastrzeżono, iż wymagana liczba mieszkańców, którzy popierają, w formie pisemnej projekt, nie może być większa niż 0,1% tych, którzy zamieszkują na terenie, objętym danym budżetem (czyli cały samorząd lub wydzielona jednostka)⁴.

Według opinii Barbary Sorychty-Wojczyk wprowadzenie budżetu obywatelskiego przynosi powszechne korzyści. Odczuwają je mieszkańcy, organizacje pozarządowe, władze samorządowe oraz sektor prywatny. Przynosi on efekty polityczne (legitymizacja władzy, wzrost zaufania mieszkańców do władz, promocja aktywnego zarządzania), efekty ekonomiczne (poprawa warunków życia, eliminowanie dysproporcji w zakresie alokacji środków w poszczególnych częściach samorządu), efekty społeczne (zwiększenie aktywności mieszkańców, zmiana ich pozycji w procesie decyzyjnym, co sprzyja artykulacji lokalnych potrzeb), efekty edukacyjne (upowszechnianie wiedzy na temat budżetu, funkcjonowania władz lokalnych i zarządzania zarówno samorządem jak też finansami publicznymi). Prowadzi to do efektywniejszego gospodarowania samorządowym budżetem, wzrostu poziomu integracji mieszkańców i identyfikacji z miejscem zamieszkania⁵. Niewątpliwie, za Darią Rybińską należy podkreślić, że „budżet obywatelski jest uważany za jedno z najlepszych narzędzi, uwzględniających preferencje mieszkańców w procesie zarządzania środkami publicznymi”⁶.

Hajnówka to miasto położone w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego. Specyfiką tego terenu jest wielokulturowość. Zamieszkuje tu ludność różnych wyznań, przede wszystkim prawosławni i katolicy, jak też przedstawiciele wielu narodowości. Głównie są to Polacy, Białorusini, Litwini. Wykształciła się również specyficzna kultura pogranicza, która zaczerpując elementy z różnych kultur tworzy zupełnie nową syntezę⁷. Należy zwrócić uwagę, iż „w społeczeństwie wielokulturowym występuje szereg mechanizmów umożliwiających

⁴ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, „Dziennik Ustaw”, 2019, poz. 506.

⁵ B. Sorychta-Wojczyk, *Uwarunkowania wykorzystania budżetu obywatelskiego w administracji publicznej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie”, 2015, z. 78, s. 427-429.

⁶ D. Rybińska, *Instytucja budżetu obywatelskiego jako narzędzia rozwoju samorządu lokalnego*, „Finanse i Prawo Finansowe”, 2018, vol. 1(17), s. 49.

⁷ А. Бобрык, *Региональная тождественность польско-белорусского пограничья*, [w:] М.І. Вішнеўскі (gł. red.), *Рэгіянальная геаграфія: праблемы развіцця і выкладання. Зборнік навуковых артыкулаў*, Міністэрства Адукацыі Рэспублікі Беларусь, Установа Адукацыі «Марілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. А. Куляшова», Марілёў 2004, s. 12-15. W tym kontekście warto przytoczyć opinię A. Śliz i M. S. Szczepańskiego, którzy stwierdzili „Fundamentem społeczeństwa wielokulturowego jest jego otwartość, dynamika i długie trwanie porządku kulturowego w obrębie zróżnicowanych etnicznie grup. Porządek ten zapewnia przekaz międzypokoleniowy struktur i instytucji kulturowych, konstytuujących fundament aksjonormatywny grupy”. A. Śliz, M.S. Szczepański, *Wielokulturowość perspektywa*

mniejszościom transmisję międzypokoleniową tradycji, kultywowania przeszłości historycznej, norm, wartości, rozwijania rodzimej kultury i języka oraz swobodnego utrzymywania kontaktów z krajem macierzystym. (...) Warunkiem [funkcjonowania społeczeństwa wielokulturowego] jednak jest wzajemna tolerancja, a zwłaszcza ukształtowanie takich rozwiązań prawnych i sposobów postępowania instytucji publicznych, które zabezpieczą respektowanie potrzeb oraz oczekiwań grup mniejszościowych. Ma to istotne znaczenie nie tylko dla zachowania tożsamości danych społeczności, ale również stanowi mechanizm niwelowania potencjalnych zagrożeń wybuchu konfliktów i zyskiwania lojalności grup, które nie są zagrożone wykluczeniem”⁸.

Pierwsze wzmianki o Hajnówce pochodzą z XVII w. Natomiast prawa miejskie uzyskała w 1951 r. W 2018 r. zamieszkiwało ją 20919 osób⁹. Zdecydowana większość mieszkańców to osoby wyznania prawosławnego. Szacuje się, iż stanowią one nawet 70% ludności miasta. Funkcjonują tu trzy parafie prawosławne, dwie katolickie oraz trzy świątynie protestanckie. Działa Zespół Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego¹⁰. Odbywa się tu również wiele wydarzeń o znaczeniu ponadlokalnym, które posiadają wielokulturowy charakter¹¹. Jak stwierdza się w jednym z materiałów promocyjnych miasta, „o unikalnym charakterze Podlasia decyduje zamieszkująca je różnorodna mozaika grup

konfliktu czy szansa koegzystencji?, [w:] A. Śliz, M.S. Szczepański (red.), *Wielokulturowość: konflikt czy koegzystencja?*, Wydawnictwo IFIS PAN, Warszawa 2011, s. 19.

⁸ A. Bobryk, *Wielokulturowość w edukacji. Szkolnictwo mniejszości narodowych, etnicznych i języka regionalnego w Polsce*, [w:] S. Jaczyński, A. Araucz-Boruc, G. Wierzbicki (red.), *Bezpieczeństwo Edukacja Wychowanie*, T. II, *Edukacja i wychowanie dla bezpieczeństwa w przeszłości i współcześnie. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Jerzemu Kunikowskiemu*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2015, s. 346.

⁹ *Hajnówka w liczbach*, <http://www.polskawliczbach.pl/Hajnówka>, data dostępu: 15.06.2019.

¹⁰ O znaczeniu funkcjonowania szkolnictwa mniejszości białoruskiej szerzej zob.: A. Бобрык, *Беларускае пачатковае школьніцтва ў Польшчы ў зменлівых умовах сацыяльнай сістэмы*, [w:] Б. А. Крук (gł. red.), *Беларуская пачатковая школа: праблемы і перспектывы развіцця*, Міністэрства Адукацыі Рэспублікі Беларусь, Установа Адукацыі «Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт», Мазыр 2005, s. 143-145; A.J. Siegień-Matyjewicz, *Poczucie tożsamości narodowej młodzieży pochodzenia białoruskiego*, Białoruskie Zrzeszenie Studentów, Olsztyn-Warszawa 2007; A. Бобрык, Ц. Калита, *Влияние системы образования на формирование общины. Школьная система белорусского меньшинства в Польше*, [w:] В.В. Кириенко (gł. red.), *Менталитет славян и интеграционные процессы: история, современность, перспективы. Материалы X Международной научной конференции, Гомель, 25-26 мая 2017 года*, Министерство образования Республики Беларусь, Учреждение образования «Гомельский государственный технический университет имени П.О. Сухого», Институт социологии НАН Беларуси, Ассоциация «Агентство интеграционных инициатив», г. Смоленск, Гомельская областная организация общества «Знание», Гомель 2017, s. 247-254; A. Bobryk, *Systemy edukacyjne wobec mniejszości w perspektywie zapisów polsko-białoruskiego Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy*, [w:] A. Daniluk, J. Hofmokl, J. Nadolska (red.), *Stosunki polsko-białoruskie w 25 lat po podpisaniu Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2018, s. 182-203.

¹¹ *Informacje o mieście*, <http://hajnowka-bip.nowybip.pl/informacje-o-miescie>, data dostępu: 15.06.2019.

wyznaniowych i mniejszości narodowych. Hajnówka jednak jest miastem, które wyróżnia się nawet na tle wielokulturowego, podlaskiego tygla!"¹². Należy zwrócić uwagę, iż wśród mieszkańców miasta Białorusini stanowią 22,9% i zgodnie z ustawą „O mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym” wprowadzono tu w 2007 r. język białoruski jako pomocniczy¹³. To szczególnie istotne, gdyż nie tylko ukazuje wielokulturowość społeczności lokalnej, ale także wyjątkowość Hajnówki, gdyż jest ona jedną z 33 gmin w Polsce (z 2477), które wprowadziły język pomocniczy¹⁴.

Jako zwolennik budżetu obywatelskiego zadeklarował się w 2010 r., nowo wybrany burmistrz Hajnówki, Jerzy Sirak. Zapowiedział on również jego wdrożenie w mieście¹⁵. Stosowną uchwałę w tej sprawie Rada Miasta podjęła 25 czerwca 2014 r. Dotyczyła ona budżetu na 2015 r. Wydzielono wówczas 120 000 zł. na projekty zgłaszane w ramach tej części wydatków. Określono również zasady konsultacji społecznych i warunków, jakie muszą spełniać projekty. Zastrzeżono, iż mogą być finansowane tylko takie, które dotyczą zadań własnych gminy. Projekty mogła zgłaszać każda osoba, zameldowana w Hajnówce, która pod wnioskiem uzyskała poparcie 15 innych mieszkańców. Jeden mieszkaniec mógł zgłosić tylko jeden wniosek, ale jednocześnie każdy mógł poprzeć dowolną liczbę wniosków. Jako próg finansowy przyjęto, iż wartość jednego projektu nie może przekraczać 40 000 zł. Powołano Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego w celu formalnej weryfikacji wniosków, które kierowano do konsultacji społecznych. Projekty wybierano w głosowaniu powszechnym, dokonywanym w ciągu miesiąca, poprzez wypełnienie karty (z podaniem danych osobowych) i złożenie jej w Urzędzie Miasta. Przy tym można było wskazać jednocześnie trzy projekty. Ustalono, że do realizacji będą przyjmowane te projekty, które otrzymają największą liczbę głosów, aż do wyczerpania puli środków¹⁶. Aktualnie przyjęto, iż wysokość budżetu obywatelskiego stanowi 0,25% wydatków miasta określonych

¹² M. Chirko, M. Korolczuk, *Hajnówka. Duchowe bogactwo prawosławia*, Urząd Miasta Hajnówka, Hajnówka 2019, s. 4.

¹³ A. Bobryk, *Attitudes towards the Mother Tongue as an Identity Manifestation of National and Ethnic Minorities in Poland*, [w:] V. Yevtukh, A. Wysocki, G. Kisla, A. Jekaterynczuk (red.), *Identities of Central-Eastern European Nations*, Institute of Sociology, Psychology and Social Communications of National Pedagogical University M. P. Drogomanov, Institute of Sociology Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Kyiv 2016, s. 189.

¹⁴ A. Bobryk, C. Kalita, *Policy and the national minorities in Poland. Social and philosophical aspect*, „Austrian Journal of Humanities and Social Sciences”, 2015, nr 11-12, s. 76.

¹⁵ J. Sirak, *Jestem zwolennikiem budżetu obywatelskiego* (wywiad przeprowadzony przez M. Chmielińską), „Kurier Poranny”, <https://poranny.pl/jerzy-sirak-jestem-zwolennikiem-budzetu-obywatelskiego/ar/5347954>, data dostępu: 15.06.2019.

¹⁶ *Uchwała nr XXXVII/290/14 Rady Miasta Hajnówka z dnia 25 czerwca 2014 r. W sprawie przeprowadzenia na terenie Miasta Hajnówka konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego na 2015 rok*, https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/fs.siteor.com/hajnówka-bip/article_attachments/attachments/60724/original/Uchwa%C5%82a_Nr_290_14_z%C5%82%C4%85czniki.pdf?1406028772, data do-

w ostatnim sprawozdaniu z wykonania budżetu. Mieszkaniec może zgłasować tylko na jeden projekt (bez wskazywania na karcie danych osobowych), a głosowanie trwa dwa tygodnie¹⁷.

Analiza zgłaszanych w ramach budżetu obywatelskiego projektów wykazała, iż wielokulturowość miasta nie wpływa na podkreślanie różnorodności poprzez realizację zadań w ramach tej części budżetu. Dominują w nim zadania inwestycyjne i o charakterze kulturowym, adresowane do mieszkańców określonego osiedla lub całej miejscowości. Należy jednocześnie zauważyć, iż kwestie związane z wielokulturowością, kulturą białoruską, funkcjonowaniem społeczności prawosławnej, realizowane są przez samorząd w różnych działach budżetu. Uznawane są również za ważny element aktywów marki Hajnówka, jak też strategii rozwoju miasta¹⁸. Brak deficytów w tym zakresie w oficjalnych działaniach władz miejskich niewątpliwie jest więc podstawową przyczyną niepojawiania się wniosków z tego obszaru w ramach budżetu obywatelskiego.

Najbardziej popieranymi w głosowaniu działaniami w ramach budżetu obywatelskiego były w poszczególnych latach: 2015 – rodzinny plac zabaw przy ul. Długiej (1323 głosy)¹⁹, 2016 – Parada Orkiestr Dętych (347)²⁰, 2017 – Festiwal Hajnowska Fabryka Produkcji Dobra (429)²¹, 2018 – Potańcówki Sobotniej Nocy

stępu: 15.06.2019. Należy zwrócić uwagę, iż w 2015 r., kiedy realizowano po raz pierwszy budżet obywatelski w Hajnówce, miasto to było jednym ze 171 samorządów w Polsce, gdzie został wdrożony ten mechanizm bezpośredniego udziału mieszkańców w zarządzaniu środkami publicznymi. A. Sobol, *Budżet obywatelski jako narzędzie rozwoju lokalnego*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, 2017, nr 316, s. 175.

¹⁷ Uchwała nr VI/43/19 Rady Miasta Hajnówka z dnia 24 kwietnia 2019 r. W sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, „Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego”, 2019, poz. 2497.

¹⁸ Strategia marki Hajnówka. Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 29/2017 Burmistrza Miasta Hajnówka z dnia 14 marca 2017 r., https://fs.siteor.com/hajnowka-bip/article_attachments/attachments/108308/original/Zarzadzenie_Nr_29_2017-zalacznik_nr_1.pdf?1494967084, data dostępu: 15.06.2019.

¹⁹ Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2015, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/6808-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2015.html>, data dostępu: 15.06.2019.

²⁰ Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2016, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/7961-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2016.html>, data dostępu: 15.06.2019.

²¹ Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2017, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/9066-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2017.html>, data dostępu: 15.06.2019.

(483)²², 2019 – Hajnowskie Potańcówki (883)²³. Zwraca uwagę przede wszystkim to, że największą popularnością, poza pierwszym głosowaniem cieszyły się działania nie inwestycyjne, adresowane do wszystkich mieszkańców, służące zbliżeniu poprzez wspólną zabawę. W Hajnówce w ramach budżetu obywatelskiego realizowano także szereg innych zadań, które uzyskiwały jednak mniejszą liczbę głosów. Zasadniczo projekty dzielone były na inwestycyjne i pozainwestycyjne. Od tej praktyki postanowiono jednak odejść i w działaniach na 2020 r. wszystkie projekty ujmowano wspólnie. Przez poszczególne lata odnotowywano wzrost zainteresowania mieszkańców budżetem obywatelskim. Przykładowo w konsultacjach w 2017 r. (głosowanie dotyczyło budżetu na 2018 r.) udział wzięło 763 mieszkańców. Wybrali oni 6 projektów z 8 zgłoszonych²⁴. Natomiast w 2018 r. (głosowanie dotyczyło budżetu na 2019 r.) uczestniczyło 3583 Hajnowczan. Wyłonili oni 6 projektów z 15 zgłoszonych²⁵. Wzrastała również kwota budżetu przeznaczana na ten cel. Od początku funkcjonowania budżetu obywatelskiego zwiększyła się ona o 94 000 zł, do 214 000 zł zarezerwowanych na 2020 rok²⁶.

Budżet obywatelski stwarza dla mieszkańców Hajnówki nie tylko możliwość zaspokojenia różnorodnych potrzeb. Przyczynia się on do bliższego poznania mechanizmów zarządzania finansami publicznymi i bezpośredniego zaangażowania w ten proces. Podejmowane działania sprzyjają wzrostowi integracji społecznej i stwarzają przesłanki do podniesienia wskaźnika kontaktów społecznych. Formują one również postawę obywatelską i poszerzają zainteresowanie procesami demokratycznymi. Kształtują przekonanie o realnym wpływie każdego obywatela na zadania realizowane przez samorząd. Niewątpliwie ogromną zaletą budżetu obywatelskiego jest możliwość dopasowywania go do lokalnej specyfiki²⁷. Przez badaczy oceniany jest on jako filar aktywizacji społecznej, stanowiący istotne narzędzie służące rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego. Ma

²² Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2018, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/9898-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spo-> lecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2018.html, data dostępu: 15.06.2019.

²³ Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2019, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/11255-wyniki-glosowania-w-konsulta-> cjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2019.html, data dostępu: 15.06.2019.

²⁴ Budżet obywatelski Hajnówka 2017, <https://budzetalert.pl/budzet-obywatelski/hajnowka/bg/470>, data dostępu: 15.06.2019.

²⁵ Budżet obywatelski Hajnówka 2018, <https://budzetalert.pl/budzet-obywatelski/hajnowka/bg/1283>, data dostępu: 15.06.2019.

²⁶ Rusza budżet obywatelski Hajnówka 2020, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatel-> ski/12130-rusza-budzet-obywatelski-hajnowka-2020.html, data dostępu: 09.07.2019.

²⁷ J. Leszkowicz-Baczyński, *Budżet partycypacyjny jako szansa redukcji społecznych problemów miast*, „Przegląd Socjologiczny”, 2016, t. LXV/1, s. 148.

przez to także istotny wpływ na rozwój kapitału społecznego. Jak stwierdza Mateusz Radziszewski główną ideą budżetu obywatelskiego „jest zwiększenie inkluzji obywateli w proces zarządzania miastem. Równie często podnoszonym argumentem jest to, iż stanowi on sposób na przekazanie części odpowiedzialności za proces tworzenia polityki mieszkańcom oraz zmniejszenie dysproporcji między różnymi grupami społecznymi”²⁸. Przyczynia się też do kształtowania wspólnoty. Uwzględniając wielokulturowy charakter Hajnówki, można ją określić jako wspólnotę sprawy. Ona zaś „nie ogniskuje się na tym, co jest związane ze znaczeniem przeszłości we wspólnocie krwi, tylko na ekspansji swoich idei w sferze publicznej (społeczeństwie) teraz i w przyszłości”²⁹.

Literatura

- Bobryk A., *Attitudes towards the Mother Tongue as an Identity Manifestation of National and Ethnic Minorities in Poland*, [w:] V. Yevtukh, A. Wysocki, G. Kisla, A. Jekaterynczuk (red.), *Identities of Central-Eastern European Nations*, Institute of Sociology, Psychology and Social Communications of National Pedagogical University M. P. Drogomanov, Institute of Sociology Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Kyiv 2016.
- Bobryk A., Kalita C., *Policy and the national minorities in Poland. Social and philosophical aspect*, „Austrian Journal of Humanities and Social Sciences”, 2015, nr 11-12.
- Bobryk A., Stelingowska B., *Dzieje najnowsze Siedlec*, [w:] E. Kospath-Pawłowski (red.), *Siedlce 1448-2007*, Akademia Podlaska w Siedlcach, Siedleckie Towarzystwo Naukowe, Siedlce 2007.
- Bobryk A., *Wielokulturowość w edukacji. Szkolnictwo mniejszości narodowych, etnicznych i języka regionalnego w Polsce*, [w:] S. Jaczyński, A. Araucz-Boruc, G. Wierzbicki (red.), *Bezpieczeństwo Edukacja Wychowanie*, T. II, *Edukacja i wychowanie dla bezpieczeństwa w przeszłości i współcześnie. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Jerzemu Kunikowskiemu*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2015.
- Bobryk A., *Systemy edukacyjne wobec mniejszości w perspektywie zapisów polsko-białoruskiego Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy*, [w:] A. Daniluk, J. Hofmokl, J. Nadolska (red.), *Stosunki polsko-białoruskie w 25 lat po podpisaniu Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2018.
- Budżet obywatelski Hajnówka 2017*, <https://budzetalert.pl/budzet-obywatelski/hajnowka/bg/470>, data dostępu: 15.06.2019.
- Budżet obywatelski Hajnówka 2018*, <https://budzetalert.pl/budzet-obywatelski/hajnowka/bg/1283>, data dostępu: 15.06.2019.

²⁸ M. Radziszewski, *Budżet obywatelski instrumentem rozwoju kapitału społecznego*, „Athenaeum”, 2016, vol. 51, s. 132.

²⁹ C. Kalita, *Wspólnota versus społeczeństwo. Spór na temat istoty i funkcji wspólnoty oraz społeczeństwa z perspektywy filozofii społecznej*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2018, s. 167.

- Chirko M., Korolczuk M., *Hajnówka. Duchowe bogactwo prawosławia*, Urząd Miasta Hajnówka, Hajnówka 2019.
- Hajnówka w liczbach*, <http://www.polskawliczbach.pl/Hajnówka>, data dostępu: 15.06.2019.
- Informacje o mieście*, <http://hajnowka-bip.nowybip.pl/informacje-o-miescie>, data dostępu: 15.06.2019.
- Kalita C., *Wspólnota versus społeczeństwo. Spór na temat istoty i funkcji wspólnoty oraz społeczeństwa z perspektywy filozofii społecznej*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2018.
- Leszkowicz-Baczyński J., *Budżet partycypacyjny jako szansa redukcji społecznych problemów miast*, „Przegląd Socjologiczny”, 2016, t. LXV/1.
- Radziszewski M., *Budżet obywatelski instrumentem rozwoju kapitału społecznego*, „Athenaeum”, 2016, vol. 51.
- Rusza budżet obywatelski Hajnówka 2020*, <http://www.hajnówka.pl/urząd1/budzet-obywatelski/12130-rusza-budzet-obywatelski-hajnówka-2020.html>, data dostępu: 09.07.2019.
- Rybińska D., *Instytucja budżetu obywatelskiego jako narzędzia rozwoju samorządu lokalnego*, „Finanse i Prawo Finansowe”, 2018, vol. 1(17).
- Siegień-Matyjewicz A.J., *Poczucie tożsamości narodowej młodzieży pochodzenia białoruskiego*, Białoruskie Zrzeszenie Studentów, Olsztyn-Warszawa 2007.
- Sirak J., *Jestem zwolennikiem budżetu obywatelskiego* (wywiad przeprowadzony przez M. Chmielińską), „Kurier Poranny”, <https://poranny.pl/jerzy-sirak-jestem-zwolennikiem-budzetu-obywatelskiego/ar/5347954>, data dostępu: 15.06.2019.
- Sobol A., *Budżet obywatelski jako narzędzie rozwoju lokalnego*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, 2017, nr 316.
- Sorychta-Wojczyk B., *Uwarunkowania wykorzystania budżetu obywatelskiego w administracji publicznej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie”, 2015, z. 78.
- Stokłuska E., *Opis przykładu partycypacji. Budżet obywatelski w Sopocie*, https://partycypacjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2015/09/praktyka_budzet_obywatelski_sopot.pdf, data dostępu: 15.06.2019.
- Strategia marki Hajnówka. Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 29/2017 Burmistrza Miasta Hajnówka z dnia 14 marca 2017 r.*, https://fs.siteor.com/hajnówka-bip/article_attachments/attachments/108308/original/Zarządzenie_Nr_29_2017-zalacznik_nr_1.pdf?1494967084, data dostępu: 15.06.2019.
- Śliz A., Szczepański M. S., *Wielokulturowość perspektywa konfliktu czy szansa koegzystencji?*, [w:] A. Śliz, M. S. Szczepański (red.), *Wielokulturowość: konflikt czy koegzystencja?*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2011.
- Uchwała nr XXXVII/290/14 Rady Miasta Hajnówka z dnia 25 czerwca 2014 r. W sprawie przeprowadzenia na terenie Miasta Hajnówka konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego na 2015 rok*, https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/fs.siteor.com/hajnówka-bip/article_attachments/attachments/60724/original/Uchwa%C5%82a_Nr_290_14_za%C5%82%C4%85czniki.pdf?1406028772, data dostępu: 15.06.2019.

Uchwała nr VI/43/19 Rady Miasta Hajnówka z dnia 24 kwietnia 2019 r. W sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, „Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego”, 2019, poz. 2497.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, „Dziennik Ustaw”, 2019, poz. 506.

Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2015, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/6808-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2015.html>, data dostępu: 15.06.2019.

Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2016, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/7961-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2016.html>, data dostępu: 15.06.2019.

Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2017, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/9066-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2017.html>, data dostępu: 15.06.2019.

Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2018, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/9898-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2018.html>, data dostępu: 15.06.2019.

Wyniki głosowania w konsultacjach społecznych na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego 2019, <http://www.hajnowka.pl/urzed1/budzet-obywatelski/11255-wyniki-glosowania-w-konsultacjach-spoecznych-na-projekty-zgloszone-do-budzetu-obywatelskiego-2019.html>, data dostępu: 15.06.2019.

Бобрык А., *Беларускае пачатковае школьніцтва ў Польшчы ў зменлівых умовах сацыяльнай сістэмы*, [w:] Б.А. Крук (gł. red.), *Беларуская пачатковая школа: праблемы і перспектывы развіцця*, Міністэрства Адукацыі Рэспублікі Беларусь, Установа Адукацыі «Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт», Мазыр 2005.

Бобрык А., Калита Ц., *Влияние системы образования на формирование общины. Школьная система белорусского меньшинства в Польше*, [w:] В.В. Кириенко (red.), *Менталитет славян и интеграционные процессы: история, современность, перспективы. Материалы X Международной научной конференции, Гомель, 25-26 мая 2017 года*, Министерство образования Республики Беларусь, Учреждение образования «Гомельский государственный технический университет имени П.О. Сухого», Институт социологии НАН Беларуси, Ассоциация «Агентство интеграционных инициатив», г. Смоленск, Гомельская областная организация общества «Знание», Гомель 2017.

Бобрык А., *Региональная тождественность польско-белорусского пограничья*, [w:] М.І. Вішнеўскі (gł. red.), *Рэгіянальная геаграфія: праблемы развіцця і выкладання. Зборнік навуковых артыкулаў*, Міністэрства Адукацыі Рэспублікі Беларусь, Установа Адукацыі «Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. А. Куляшова», Магілёў 2004.

Бобрык А., *Урбанизация как совместная исследовательская проблема социологии и географии*, [w:] О.А. Малахов (red.), *Непрерывное географическое образование: новые технологии в системе высшей и средней школы*, Министерство Образования Республики Беларусь, Учреждение образования «Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины», Гомельский областной отдел ОО «Белорусское географическое общество», Гомель 2004.

The Citizens' budget as a form of public finance management in a multicultural city. Hajnówka example

Summary: The Citizens' budget is a new form of public finance management by whole inhabitants of the commune. It gives the mechanisms to determine some sort of actions, which will be implemented in a specific area. It is a very important form of direct democracy. At the same time, it gives real opportunities for all residents in determining the part of the commune budget expenditure. So it is important how multicultural character of the local community affects the specificity of the tasks fulfill under The Citizens' budget. In the analysis included activities in this area implemented in Hajnówka, a city located in the Podlasie Voivodship.

Keywords: The Citizens' budget, public finance management, multiculturalism, Hajnówka